

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
 dos. Zaur Məmmədov
“ ” _____ 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 6007001- Aqronomluq

Fakültə: Aqrar və mühəndislik

Kafedra: Aqrar elmləri

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Tərəvəzçilik (Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi 12.04.2018 il tarixli F-249 sayılı əmri təsdiq edilmişdir)

Kodu: İPF- B29

Tədris ili: IV (2025/2026.)

Semestr: VIII

Tədris yükü: cəmi:40 saat. Auditoriya saati -14 (10 saat müəhazirə, 4 saat laborotoriya məşğələsi)

Tədris forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 4 kredit

I. Müəllimlər haqqında məlumat:

1.Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Ağayev Bahaddin Qasım oğlu (mühazirə)

Məsləhət günləri və saati: III gün, saat 12⁰⁰-14⁰⁰

E-mail ünvanı: baxadin-0603@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Füzuli küçəsi 170 a

Laboratoriya müəllimi:

2.Adı, soyadı, elmi dərəcəsi: Əzizli Nahid Fəxrəddin oğlu.(laboratoriya)

Məsləhət günləri və saati: III gün IV saat

E-mail ünvanı: nahidezizli43@gmail.com

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Füzuli küçəsi 170 a

III.Tövsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas:

1.Dəmirov İ.A., Şükürov C.Z. Azərbaycanın meyvə və tərəvəz bitkilərinin müalicəvi əhəmiyyəti.Bakı, maarif nəşriyyatı, 1990

2.Babayev Ə.H.,Hüseynov H.A. Pomidorun məhsuldar, saxlanmaya, daşınmaya və konservləşdirməyə yararlı sortların seleksiyası.Bakı-Mütərcim, 2013, 185 s

3.Əliyev Ş.A. Tərəvəzçilik. Bakı, Maarif nəşriyyatı, 1988. 252 s.

4.Tərəvəzçinin məlumat kitabı.Bakı, 1988, 325 s.

5.Eyvazov Ə.Q.,Babayev Ə.H.Tərəvəz, bostan və kartof bitkilərinin xəstəlik, zərərvericilərə və əlaq otlarına qarşı istifadə olunan pestidlər. Bakı. 2015

6.Babayev Ə.H.Azərbaycanda pomidorun müasir metodlar əsasında seleksiyası.Bakı, 2017

Əlavə:

1.Eyvazov Ə.Q., Ağayev F.N., Abbasov R.Ə.Kartofun fiziologiyası, intensiv texnologiya ilə becərilməsi və proqramlaşdırılmış məhsulun alınması yolları.Bakı, 2012

IV.Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənnin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

V.Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI.Fənnin təsviri və məqsədi:

“Tərəvəzçilik” fənni bitkiçiliyin bir sahəsi olub,insanın qidalanması üçün yararlı meyvə,tərəvəz verən birillik və çoxillik bitkilərdən bəhs edir. Ona görə tərəvəz bitkilərinin geniş miqyasda əkilib becərilməsinə nail olmaq lazımdır.Bunun üçün də həminbitkilərin bioloji xüsusiyyətlərini,əkilib becərilmə qaydalarını dərinlən öyrənərək insanlara bu işdə köməklik göstərmək böyük zərurət daşıyır.Buna görə bu sahəni bilən mütəxəssislərin hazırlanması çox vacib məsələdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII.Qiymətləndirmə:

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə, 30 bal kollokviuma görə. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal - tələbə keçilmiş materialı dərsi başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal - tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qusurlara yol verir
- 7 bal – tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür
- 5 bal – tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir
- 4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir
- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir.
- 1-2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var
- 0 bal – suala cavab yoxdur

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semester nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahana qədərki ballar əsasında)

91-100 bal	əla	A
81-90 bal	Çox yaxşı	B
71-80 bal	Yaxşı	C
61-70 bal	Kafi	D
51-60 bal	Qənaətbəxş	E
51-baldan aşağı	Qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülcək.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 10 saat, laboratoriya məşğələsi 4 saat. Cəmi 14 saat

N	Mühazirə mövzularının məzmunu	Saat	Tarix
1	Mövzu: 1.Tərəvəzçilik bitkiçiliyin bir elm sahəsi kimi. Tərəvəz bitkilərinin təsnifatı. Tərəvəz bitkilərinin bioloji xüsusiyyətləri. Plan. 1. Tərəvəzçiliyin inkişaf tarixi və tərkib hissələri 2. Tərəvəzçiliyin xalq təsərrüfatı əhəmiyyəti və tərəvəzçilik zonaları 3. Tərəvəz bitkilərinin yayılması və qidalanmada əhəmiyyəti 4. Tərəvəz bitkilərinin ömrü və inkişaf müddəti 5. Tərəvəz bitkilərinin mənşəyinə görə qruplaşması 6. Tərəvəz bitkilərinin toxumları və bioloji xüsusiyyətləri 7. Tərəvəz bitkilərinin böyümə və inkişafı Mənbə:[1.2.]	2	
2	Mövzu: 2.Tərəvəz bitkilərinin böyümə və inkişafına xarici mühit faktorlarının təsiri. Örtülü şərait haqqında anlayış. Tərəvəz bitkilərinin artırılması üsulları. Plan. 1. Tərəvəz bitkilərinin xarici mühit faktorlarına münasibəti 2. Temperatur və torpaq amillərinin tərəvəz bitkilərinə təsiri 3. Tərəvəz bitkilərində qida rejmi və onun nizamlanması 4. Parnik istixana haqqında anlayış və istixana növləri 5. İstixanalarda istilik və suvarma sistemi 6. Tərəvəz bitkilərinin örtülü şəraitdə əklil becərilməsi texnologiyası 7. Tərəvəz bitkilərinin generativ üsulla çoxalması Mənbə:[3.4.]	2	
3	Mövzu: 3.Tərəvəz bitkilərinin növbəli əkin sistemində rolu. Tərəvəz bitkilərinin gübrələmə xüsusiyyətləri. Kartof bitkisinin bioloji xüsusiyyətləri və becərmə texnologiyası. Plan 1. Tərəvəzçilikdə növbəli əkinlər	2	

	2. Torpağın əkinə hazırlanması 3. Torpağın gübrələnməsi 4. Gübrələrin verilmə vaxtı və qydaları 5. Kartof bitkisinin xalq təsərrüfatında əhəmiyyəti, mənşəyi və tarixi. 6. Faraş kartofun becərmə texnologiyası. 7. Kartof bitkisinin əkin norması və əkin vaxtları Mənbə: [1.3.4.]		
4	Mövzu: 4.Tərəvəz bitkilərinə ümumi qulluq işlərinin aparılması. Tərəvəz bitkilərində məhsul yığımı. Kökümeyvəli bitkilərin bioloji xüsusiyyətləri və becərmə texnologiyası. Plan 1. Tərəvəz bitkilərinə ümumi qulluq işləri 2. Alaqlara qarşı mübarizə tədbirləri 3. Zərərverici və xəstəliklərə qarşı mübarizə 4. Tərəvəz bitkilərində məhsul yığımının təşkili 5. Tərəvəz bitkilərində yetişmə növləri 6. Müxtəlif tərəvəz məhsullarının yığılması Mənbə: [3.4.5]	2	
5	Mövzu: 5.Pomidor bitkisinin bioloji xüsusiyyətləri və becərmə texnologiyası. Bibər və badımcan bitkisinin bioloji xüsusiyyətləri və becərmə texnologiyası. Soğanaqlı bitkilərin bioloji xüsusiyyətləri və becərmə texnologiyası. Plan 1. Pomidorun xalq təsərrüfatı əhəmiyyəti 2. Pomidor bitkisinin bioloji xüsusiyyətləri və təsərrüfat əhəmiyyəti 3. Pomidor bitkisinin becərmə texnologiyası 4. Bibər bitkisinin mənşəyi, tarixi, botaniki təsviri. 5. Bibər bitkisinin bioloji xüsusiyyətləri və becərmə texnologiyası. 6. Badımcan bitkisinin bioloji xüsusiyyətləri və becərmə texnologiyası. 7. Soğan bitkisinin becərmə texnologiyası 8. Sarımsaq bitkisinin bioloji xüsusiyyətləri və təsərrüfat əhəmiyyəti Mənbə: [3.4.6]	2	
	Cəmi:	10 s.	

	Laboratoriya məşğələsinin mövzuları	Saat	tarix
1	Tərəvəzçilik bitkiçiliyin bir elm sahəsi kimi. Tərəvəz bitkilərinin təsnifatı	2	
2	Bibər və badımcan bitkisinin bioloji xüsusiyyətləri və becərmə texnologiyası	2	
	Cəmi:	4 s.	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar: “Tərəvəzçilik” fənnini mənimsəməklə, ekoloji əkinçiliyin əhəmiyyəti, tarixi, inkişafı və əkinçilik sistemlərinin zonal xüsusiyyəti, o dünya ölkələrində ekoloji kənd təsərrüfatı sistemləri, habelə müasir və intensiv əkinçilik sistemləri üzrə nəzəri və praktik əsasları müəyyənləşdirmək asanlaşır.

XII.Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- mühazirə, seminarlar, praktiki tapşırıqlar;
- təqdimatlar və müzakirələr, debatlar;
- müstəqil iş/araşdırma (məsələn, praktiki nümunələrlə iş)
- problemlərə əsaslanan tədris;
- sahə işləri;
- qrup qiymətləndirməsi;
- ekspert metodu;

XIII. Tərəvəzçilik fənni üzrə təlim nəticələri

FTN 1. Tərəvəzçilik və onun xalq təsərrüfat əhəmiyyəti, tarixi, müasir vəziyyəti və inkişaf perspektivi, spesifik xüsusiyyətləri, mənşəyi və filogenezi, sistematik tərkibi haqqında biliklər əldə etmək.

FTN 2. Mühit amillərinin tərəvəz bitkilərinin böyümə və inkişafına təsiri, tərəvəz bitkilərinin qida maddələrinə olan tələbatının müəyyənləşdirilməsi və onun nizamlanması, tərəvəz bitkilərinin artırılması üsullarını, səpin-əkin vaxtını və qaydasını bilmək və təsərrüfatlarda tətbiqini bacarmaq.

FTN 3. Tərəvəzçilikdə növbəli əkinlərin tətbiqi, torpağın becərilməsi, dibdoldurma, alaqlarla mübarizə, yaşıl əməliyyatın həyata keçirilməsi, gübrələmə suvarma və məhsul yığımı qaydalarını bilmək

FTN 4. Meyvəli tərəvəz bitkilərinin, qabaqkimilər və paxlalı bitkilərin əhəmiyyəti, tarixi və arealı, botaniki təsviri, bioloji xüsusiyyətləri, sortları, xarici şərait amillərinə tələbatı, becərmə texnologiyası və toxumçuluğu haqqında biliklər əldə etmək.

FTN 5. Kələmlər, kökümeyvəli və köküyumruluların əhəmiyyəti, tarixi və arealı, botaniki təsviri, bioloji xüsusiyyətləri, sortları, xarici şərait amillərinə tələbatı, becərmə texnologiyası və toxumçuluğu haqqında biliklər əldə etmək.

FTN 6. Soğanlar fasiləsinin, birillik səbzə bitkilərinin və çoxillik tərəvəz bitkilərinin əhəmiyyəti, tarixi və arealı, botaniki təsviri, bioloji xüsusiyyətləri, sortları, xarici şərait amillərinə tələbatı, becərmə texnologiyası və toxumçuluğu haqqında biliklər əldə etmək.

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV. Kollektiv sualları

1. Tərəvəzçiliyin inkişaf tarixi və tərkib hissələri
2. Tərəvəzçiliyin xalq təsərrüfatı əhəmiyyəti və tərəvəzçilik zonaları
3. Tərəvəz bitkilərinin yayılması və qidalanmada əhəmiyyəti
4. Tərəvəz bitkilərinin ömrü və inkişaf müddəti
5. Tərəvəz bitkilərinin mənsəyinə görə qruplaşması
6. Tərəvəz bitkilərinin toxumları və bioloji xüsusiyyətləri
7. Tərəvəz bitkilərinin böyümə və inkişafı
8. Tərəvəz bitkilərinin xarici mühit faktorlarına münasibəti
9. Temperatur və torpaq amillərinin tərəvəz bitkilərinə təsiri
10. Tərəvəz bitkilərində qida rejmi və onun nizamlanması

XVI. İmtahan sualları:

1. Tərəvəzçiliyin inkişaf tarixi və tərkib hissələri
2. Tərəvəzçiliyin xalq təsərrüfatı əhəmiyyəti və tərəvəzçilik zonaları
3. Tərəvəz bitkilərinin yayılması və qidalanmada əhəmiyyəti
4. Tərəvəz bitkilərinin ömrü və inkişaf müddəti
5. Tərəvəz bitkilərinin mənsəyinə görə qruplaşması
6. Tərəvəz bitkilərinin toxumları və bioloji xüsusiyyətləri
7. Tərəvəz bitkilərinin böyümə və inkişafı
8. Tərəvəz bitkilərinin xarici mühit faktorlarına münasibəti
9. Temperatur və torpaq amillərinin tərəvəz bitkilərinə təsiri
10. Tərəvəz bitkilərində qida rejmi və onun nizamlanması
11. Parnik istixana haqqında anlayış və istixana növləri
12. İstixanalarda istilik və suvarma sistemi
13. Tərəvəz bitkilərinin örtülü şəraitdə əklil becərilməsi texnologiyası
14. Tərəvəz bitkilərinin generativ üsulla çoxalması
15. Tərəvəzçilikdə növbəli əkinlər
16. Torpağın əkinə hazırlanması
17. Torpağın gübrələnməsi
18. Gübrələrin verilmə vaxtı və qydaları
19. Kartof bitkisinin xalq təsərrüfatında əhəmiyyəti, mənsəyi və tarixi.
20. Faraş kartofun becərilmə texnologiyası.
21. Kartof bitkisinin əkin norması və əkin vaxtları
22. Tərəvəz bitkilərinə ümumi qulluq işləri
23. Alaqlara qarşı mübarizə tədbirləri
24. Zərərverici və xəstəliklərə qarşı mübarizə
25. Tərəvəz bitkilərində məhsul yığımının təşkili
26. Tərəvəz bitkilərində yetişmə növləri
27. Müxtəlif tərəvəz məhsullarının yığılması
28. Pomidorun xalq təsərrüfatı əhəmiyyəti

29. Pomidor bitkisinin bioloji xüsusiyyətləri və təsərrüfat əhəmiyyəti
30. Pomidor bitkisinin becərmə texnologiyası
31. Bibər bitkisinin mənşəyi, tarixi, botaniki təsviri.
32. Bibər bitkisinin bioloji xüsusiyyətləri və becərmə texnologiyası.
33. Badımcan bitkisinin bioloji xüsusiyyətləri və becərmə texnologiyası.
34. Soğan bitkisinin becərmə texnologiyası
35. Sarımsaq bitkisinin bioloji xüsusiyyətləri və təsərrüfat əhəmiyyəti

“Tərəvəzçilik” fənninin sillabusu 6007001 - **Aqronomluq** ixtisasının tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Fənn sillabusu “Aqrar elmləri” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (19 dekabr 2025 - ci il protokol № 04).

Fənn müəllimi:

B.Q. Ağayev

Laboratoriya müəllimi:

N.F. Əzizili

Kafedra müdiri:

dos. İ.C. Kərimov